CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Adresaci dokumentu:	Egzaminatorzy egzaminu maturalnego z języka polskiego
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Język polski**
Poziom:	**Poziom podstawowy**
Forma/Formy arkusza:	EPOP-P1_P2-100-2106, EPOP-P1_P2-300-2106, EPOP-P1_P2-400-2106, EPOP-P1_P2-Q40-2106
Termin egzaminu:	Termin dodatkowy – czerwiec 2021 r.
Wersja:	2
Data publikacji dokumentu:	2 czerwca 2021
Zastrzeżenia:	Materiał wyłącznie do użytku wewnętrznego przez uprawnione osoby.

Warszawa 2021

Uwagi:
Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne, spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–2)

Schemat punktowania
2 p. – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów.
1 p. – sformułowanie jednego poprawnego argumentu.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
- *Tradycja to zbiór uniwersalnych wartości spajających daną zbiorowość.*
- *Tradycja jako zbiór wartości uniwersalnych wyznacza danej zbiorowości zasady postępowania.*
- *Tradycja to dobro wspólne zbiorowości, swoisty dekalog wartości.*
- *Tradycja ułatwia zrozumienie siebie i świata.*
- *Z tradycji można czerpać naukę dla teraźniejszości.*
- *Tradycja ułatwia komunikację w zbiorowości.*

Zadanie 2. (0–2)

2.1.
Schemat punktowania
1 p. – poprawne wyjaśnienie.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
- *Na utożsamianiu się jednostki / grupy ludzi z tradycją.*
- *Na kultywowaniu tradycji.*
- *Na postępowaniu w życiu zgodnie z wartościami wynikającymi z danej tradycji.*
- *Na uświadomieniu sobie znaczenia tradycji – życiu tradycją jako spoiwem zbiorowości.*
- *Na poznawaniu tradycji, przeszłości, poszukiwaniu wspólnoty.*
- *Na odnoszeniu do teraźniejszości doświadczeń przodków.*

2.2.
Schemat punktowania
1 p. – poprawne wyjaśnienie.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
- *Żeby przywrócić językowi jego funkcję komunikacyjną – niestaranny i wulgarny język zaburza komunikację.*
- *Żeby uświadomić sobie, że język – jako element spajający zbiorowość, ułatwiający porozumiewanie się jej przedstawicieli – powinien być pielęgnowany.*
- *Żeby stosować formy językowe właściwe dla danej sytuacji komunikacyjnej.*

- *Bo język współczesny stał się ubogi i wulgarny, a z tradycyjnych sposobów komunikowania się możemy czerpać wzorce.*

Zadanie 3. (0–1)

Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
A

Zadanie 4. (0–3)

4.1.
Schemat punktowania
1 p. – odpowiedź poprawna.
0 p. – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
Stanisław Wyspiański, „Wesele”

Uwagi:
- *Uznaje się odpowiedzi: S. Wyspiański, Wyspiański.*
- *Pomyłka w imieniu lub nazwisku autora skutkuje przyznaniem 0 p.*

4.2.
Schemat punktowania

2 p. – zajęcie stanowiska i jego uzasadnienie poprzez odwołanie się do zacytowanego fragmentu tekstu oraz całej lektury, z której fragment pochodzi.
1 p. – zajęcie stanowiska i jego uzasadnienie poprzez odwołanie się do zacytowanego fragmentu ALBO zajęcie stanowiska i jego uzasadnienie poprzez odwołanie się do całej lektury, z której fragment pochodzi.
0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Uwaga.
W przypadku błędu rzeczowego dotyczącego „Wesela” należy przyznać 0 punktów.

Przykładowe odpowiedzi
- *Stwierdzenie T. Kostkiewiczowej jest słuszne. W przytoczonym fragmencie „Wesela” Wyspiańskiego Panna Młoda (przedstawicielka chłopstwa), mimo że nie rozumie w pełni, czym jest tradycja, kultywuje ją („Trza być w butach na weselu”) – tradycja „ogranicza” bohaterkę, znacząco ją ukształtowała. Podobnie Gospodyni przekonuje swego męża, że trzeba schować do skrzyni złotą podkowę, bo to symbol szczęścia, a szczęścia się nie oddaje.*

- *Stwierdzenie autorki jest słuszne. W zacytowanym fragmencie „Wesela" Stanisława Wyspiańskiego Panna Młoda (przedstawicielka chłopstwa), mimo że nie rozumie w pełni, czym jest tradycja, jednak przestrzega jej nakazów i wypełnia je („Trza być w butach na weselu") – tradycja „ogranicza" bohaterkę, znacząco ją ukształtowała. Tradycji przestrzega również Jasiek. Schyla się po czapkę z piór, bo drużba na weselu powinien ją nosić.*
- *Nie zawsze jest słuszne. W powyższym fragmencie oraz w całej lekturze Pan Młody został ukazany jako postać, która nie jest ograniczona tradycją. Namawia swoją żonę do złamania zwyczaju i zdjęcia butów na weselu. Jako inteligent jest zafascynowany folklorem, ma tradycyjne wiejskie wesele, ale jego postępowanie nie jest związane z tradycją, ale wynika z mody i chłopomanii. Z kolei Panna Młoda kultywuje tradycję – nawet nie chce zdjąć butów, choć ją cisną.*

Zadanie 5. (0–3)

Schemat punktowania

3 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; adekwatny poziom uogólnienia; streszczenie logicznie spójne; właściwa liczba słów.
2 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia LUB logicznej spójności streszczenia.
1 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; ALE zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia ORAZ logicznej spójności streszczenia.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Autorka w tekście o tradycji przedstawia ją jako istotny element ludzkiej kultury i tożsamości danego społeczeństwa. Podkreśla znaczenie tradycji dla zbiorowości i jej poczucia wspólnoty, dlatego wskazuje na potrzebę ochrony i wzbogacania dorobku przeszłości. Pozytywny wpływ tradycji na współczesność przedstawia na przykładzie – możliwej dzięki dawnym wzorcom – odnowy języka, w którym zachodzą negatywne zmiany. [53 wyrazy]

Zadanie 6. (0–1)

Schemat punktowania

1 p. – poprawne wyjaśnienie.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- *To znaczy, że są utworem niejednoznacznym w interpretacji.*
- *Oznacza to, że są utworem wieloznacznym.*
- *To znaczy, że są utworem alinearnym – odczytywanie sensu zmienia się z każdym następnym fragmentem / z kolejnymi częściami „Dziadów".*

Zadanie 7. (0–2)

Schemat punktowania
2 p. – podanie dwóch poprawnych przykładów.
1 p. – podanie jednego poprawnego przykładu.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi
- *O jednolitości „Dziadów" świadczy główna idea utworu, tj. przekonanie, że sfera niematerialna wpływa na ludzkie myśli i czyny.*
- *„Dziady" są utworem jednolitym, ponieważ łączy je wspólny bohater / Bohater Polaków / postać / „tajemnicza osobistość" w różnych wcieleniach.*
- *O jednolitości „Dziadów" świadczy główna idea utworu.*
- *„Dziady" mają wspólnego bohatera w różnych wcieleniach.*

Zadanie 8. (0–3)

8.1.
Schemat punktowania
1 p. – poprawne wyjaśnienie.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź
- *Użycie wielkich liter sprawia, że zyskujemy dla bohatera nowe imię, będące nazwą własną: Bohater Polaków.*
- *Sprawia, że Bohater Polaków staje się nazwą własną.*
- *Oznaczenie wielkości w sensie wielkiego bohatera, wielkiego wpływu, wielkiego ideału – wielkości postaci odpowiadają wielkie litery w nazwie.*
- *Użycie wielkich liter podkreśla znaczenie postaci/nadaje rangę postaci.*

8.2.
Schemat punktowania
2 p. – poprawne uzasadnienie na podstawie *Dziadów* cz. III zilustrowane sytuacją z tej lektury.
1 p. – poprawne uzasadnienie na podstawie *Dziadów* cz. III – uogólniające, bez przywołania sytuacji z tej lektury.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi ocenione na 2 p.
- *Bohater „Dziadów" cz. III, który zmienia w dramacie imię z Gustawa na Konrada, urasta do rangi zbawcy narodu, zatem nazwa Bohater Polaków czyni z niego postać godną uwagi i bardzo ważną dla Polaków, bo wiążą się z nią nadzieje na odzyskanie wolności.*
- *„Dziady" cz. III mają duże znaczenie dla Polaków. To dramat, który ukazywał bohaterskie męczeństwo narodu polskiego w walce o niepodległość ojczyzny: prześladowania i zsyłki młodzieży polskiej zrzeszonej w tajnych organizacjach patriotycznych, np. scena*

w więziennej celi i opowieści Sobolewskiego o wywózkach studentów ze Żmudzi na Sybir / o śmierci Wasilewskiego.

Przykładowa odpowiedź oceniona na 1 p.

- *Ta nazwa jest właściwa, ponieważ „Dziady" cz. III miały pozytywny wpływ na Polaków ze względu na ukazane w nich idee patriotyczno-niepodległościowe.*

Zadanie 9. (0–1)

Schemat punktowania
1 p. – odpowiedź poprawna.
0 p. – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
PRAWDA
PRAWDA
FAŁSZ

Zadanie 10. (0–2)

10.1.
Schemat punktowania
1 p. – poprawna odpowiedź.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź
C

10.2.
Schemat punktowania
1 p. – poprawne wyjaśnienie.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi

- *Słowo „niedo" oznacza jakiś rodzaj braku, którego nie możemy wypełnić. W tekście autor użył go dla określenia istoty formy otwartej (czyli dającej się wieloznacznie interpretować) dzieła literackiego, jakim są „Dziady" Adama Mickiewicza.*
- *Wyraz „niedo" oznacza wieloznaczność dramatu „Dziady".*
- *Wyraz „niedo" oznacza wieloznaczność, niedopowiedzenia wpisane w problematykę „Dziadów".*

Zadanie 13. (0–50)

Temat 1. Ludzie czynu czy marzyciele – którzy bardziej przyczynili się do rozwoju świata? Rozważ problem, odwołując się do fragmentu *Lalki* Bolesława Prusa, całego utworu oraz do wybranego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

Wskazówki do tematu nr 1.

- Teza musi być zgodna z poleceniem, fragmentem tekstu, odniesieniem do całości utworu oraz z przywołanym tekstem kultury.
- Uzasadnienie powinno wynikać z interpretacji załączonego fragmentu, odwołania do *Lalki* i wybranego tekstu kultury, a odwołania te muszą być funkcjonalne dla argumentacji, nie mogą być prostym streszczeniem.
- W przypadku *Lalki* i innych utworów oznaczonych gwiazdką w podstawie programowej błąd rzeczowy może mieć charakter błędu kardynalnego.

Temat 2. Czego można się dowiedzieć o człowieku na podstawie jego snów? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu *Nad Niemnem* Elizy Orzeszkowej oraz wybranych tekstów kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

Wskazówki do tematu nr 2.

- Teza musi być zgodna z poleceniem, fragmentem tekstu oraz z przywołanym tekstem kultury.
- Uzasadnienie powinno wynikać z interpretacji załączonego fragmentu i odwołania do wybranego tekstu kultury, a odwołania te muszą być funkcjonalne dla argumentacji, nie mogą być prostym streszczeniem.
- W przypadku utworów oznaczonych gwiazdką w podstawie programowej błąd rzeczowy może mieć charakter błędu kardynalnego.

Kryteria oceny rozprawki

A	Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu	B	Uzasadnienie stanowiska	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
6	Stanowisko jest **adekwatne do problemu podanego w poleceniu**	18	Uzasadnienie **trafne**, **szerokie i pogłębione**	4	**Brak** błędów rzeczowych	6	Kompozycja **funkcjonalna**	2	**Pełna** spójność wypowiedzi lub **nieznaczne zaburzenia** spójności	4	Styl **stosowny**	6	**Brak** błędów lub **nieliczne** błędy **nierażące**	4	Zapis **w pełni poprawny** lub **nieliczne** błędy **nierażące**
		12	Uzasadnienie **trafne** i **szerokie**												
3	Stanowisko jest **częściowo adekwatne do problemu podanego w poleceniu**	8	Uzasadnienie **trafne**, ale **wąskie**	2	**Nie więcej niż jeden** błąd rzeczowy	3	**Zaburzenia** funkcjonalności kompozycji	1	**Znaczne zaburzenia** spójności	2	Styl **częściowo stosowny**	3	**Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące**	2	**Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące**
		4	**Uzasadnienie częściowe**												
0	Stanowisko jest **nieadekwatne** lub **brak** stanowiska	0	**Brak** uzasadnienia stanowiska	0	**Błędy rzeczowe**	0	**Brak** zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź **niespójna**	0	Styl **niestosowny**	0	**Liczne** błędy **rażące**	0	**Liczne** błędy **rażące**

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny rozprawki

A. Sformułowanie stanowiska (np. w postaci tezy lub hipotezy). Zdający powinien zrozumieć problem postawiony w poleceniu i sformułować stanowisko będące rozwiązaniem problemu. Stanowisko jest oceniane ze względu na to, czy jest **udaną próbą rozwiązania problemu**.

Adekwatność to odpowiedniość (zgodność, współmierność) **stanowiska i problemu** (zdający może się zgodzić, nie zgodzić, zachować postawę ambiwalentną wobec istoty problemu).

Sformułowanie stanowiska będącego częściowo udaną próbą odpowiedzi problemu jest skutkiem niepełnego zrozumienia problemu lub niepełnego zrozumienia tekstu.

Wypowiedź argumentacyjna, w której brak stanowiska, może zawierać jedynie streszczenie tekstu, biografię autora itp. lub rozwijać myśli niezwiązane z poleceniem.

Sformułowanie stanowiska nie musi stanowić wyodrębnionej części rozprawki.

B. Uzasadnienie stanowiska jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne**, czy jest **szerokie** i czy jest **pogłębione**.

Uzasadnienie nie musi być graficznie wyodrębnioną częścią rozprawki.

Uzasadnienie:

- **pogłębione** to uzasadnienie, w którym zdający **wnikliwie** odniósł się w rozwinięciu do **wszystkich elementów** polecenia,
- **trafne** zawiera logicznie poprawne argumenty (czyli stwierdzenia poparte przykładami) za przyjętym rozwiązaniem problemu.

Szerokość uzasadnienia ocenia się na podstawie tego, czy zdający w swojej wypowiedzi odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu.

Uzasadnienie jest:

- s**zerokie**, jeśli zdający trafnie odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu,
- **wąskie,** jeśli zdający trafnie odniósł się tylko do niektórych elementów wskazanych w poleceniu (np. nie odniósł się do podanego w zadaniu tekstu lub nie przywołał innego tekstu kultury),
- **częściowe**, jeżeli (a) niektórych argumentów nie można uznać za logicznie poprawne wobec przyjętego stanowiska lub (b) niektóre argumenty są niepoparte przykładami, lub (c) niektóre argumenty są wzajemnie sprzeczne.

Wypowiedź argumentacyjna, w której **brak uzasadnienia**, nie zawiera logicznie poprawnych argumentów za przyjętym rozwiązaniem problemu lub rozwija myśli niezwiązane ze stanowiskiem.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na uzasadnienie stanowiska wobec problemu uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycja oceniana jest ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia

stanowiska i uzasadniających je argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).
Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.
E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).
F. Styl tekstu ocenia się ze względu na **stosowność**.
Styl uznaje się za:

- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszczalne są drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności,
- **częściowo stosowny**, jeśli w wypowiedzi zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka.
  Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.
G. Poprawność językowa oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.
Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.
H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

Temat 3. Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 wyrazów.

(Kazimiera Iłłakowiczówna, *Powrót*)

Wskazówki do tematu 3.

- Koncepcja interpretacyjna musi być widoczna w pracy, choć nie musi być wyrażona w formie tezy, może wynikać pośrednio z wywodu.
- Przywołany przez zdającego kontekst powinien być sfunkcjonalizowany (nawiązujący do tekstu i pogłębiający koncepcję interpretacyjną). Nie wystarczy samo wskazanie lub hasłowe odwołanie się do niego.
- Parafrazowanie lub streszczanie załączonego do tematu utworu nie jest jego interpretacją.

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego

A	Koncepcja interpretacyjna	B	Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
9	Koncepcja **niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłowne**	15	Uzasadnienie **trafne i pogłębione**	4	**Brak** błędów rzeczowych	6	Kompozycja **funkcjonalna**	2	**Pełna** spójność wypowiedzi lub **nieznaczne zaburzenia** spójności	4	Styl **stosowny**	6	**Brak** błędów lub **nieliczne** błędy **nierażące**	4	Zapis **w pełni poprawny** lub **nieliczne** błędy **nierażące**
6	Koncepcja **niesprzeczna z utworem**, ale **niespójna** i/lub **obejmująca w większości znaczenia dosłowne**	10	Uzasadnienie **trafne**, **ale niepogłębione**	2	**Nie więcej niż jeden** błąd rzeczowy	3	**Zaburzenia** funkcjonalności kompozycji	1	**Znaczne zaburzenia** spójności	2	Styl **częściowo stosowny**	3	**Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące**	2	**Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące**
3	Koncepcja częściowo **sprzeczna z utworem**	5	Uzasadnienie **częściowo trafne**												
0	**Brak koncepcji** lub koncepcja **całkowicie sprzeczna z utworem**	0	**Brak trafnych** argumentów uzasadniających interpretację	0	**Błędy rzeczowe**	0	**Brak** zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź **niespójna**	0	Styl **niestosowny**	0	**Liczne** błędy **rażące**	0	**Liczne** błędy **rażące**

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.
Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów

Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny interpretacji utworu poetyckiego

A. Koncepcja interpretacyjna jest efektem poszukiwania przez zdającego całościowego sensu utworu, tzn. jest pomysłem na jego odczytanie (wyrażonym np. w postaci tezy lub hipotezy interpretacyjnej). Ocenia się ją ze względu na to, czy jest **niesprzeczna z utworem** i czy jest **spójna**, a także czy zdający dociera do sensów niedosłownych interpretowanego utworu, czy czyta go jedynie na poziomie dosłownym.

Koncepcja może być:

- **częściowo sprzeczna** z utworem, jeśli jedynie we fragmentach (lub fragmencie) znajduje potwierdzenie w tekście.
- **całkowicie sprzeczna** z utworem, jeśli nawet we fragmentach (lub fragmencie) nie znajduje potwierdzenia w tekście.
- **spójna**, gdy obejmuje i łączy w całość odszukane przez piszącego sensy utworu.
- **niespójna**, gdy jest fragmentaryczna, tzn. rekonstruuje pojedyncze sensy cząstkowe (np. z poszczególnych strof tekstu) bez wskazania całościowego sensu utworu, oraz gdy zawiera luźno powiązane, niepowiązane lub wzajemnie wykluczające się odczytania sensu utworu (niesprzeczne z interpretowanym utworem).

Brak koncepcji to brak śladów poszukiwania sensu utworu (całościowego i/lub sensów cząstkowych) – praca nie jest interpretacją, a np. streszczeniem. Koncepcja interpretacyjna nie musi stanowić wyodrębnionej części pracy, może wynikać z jej całościowej wymowy.

B. Uzasadnienie interpretacji jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne** i czy jest **pogłębione**.

Uzasadnienie może być:

- **trafne**, jeśli zawiera wyłącznie **powiązane z tekstem argumenty za odczytaniem sensu utworu**. Argumenty muszą wynikać ze sfunkcjonalizowanej analizy, to znaczy wywodzić się z formy lub/i treści tekstu.
- **częściowo trafne**, jeśli w pracy – oprócz argumentów niepowiązanych z tekstem lub/i niewynikających ze sfunkcjonalizowanej analizy – został sformułowany przynajmniej jeden argument powiązany z tekstem i wynikający ze sfunkcjonalizowanej analizy.
- **pogłębione**, jeśli znajduje potwierdzenie nie tylko w tekście, ale także w kontekstach (np. biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym). Uczeń powinien choć częściowo rozwinąć przywołany kontekst, aby uzasadnić jego pojawienie się.
- **niepogłębione**, gdy zdający przywołuje argumenty tylko z tekstu albo tylko z kontekstu. Wszystkie argumenty muszą być sfunkcjonalizowane.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na koncepcję interpretacyjną uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycja jest oceniana ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z wybranym przez ucznia gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity

niezbędne dla jasnego przedstawienia koncepcji interpretacyjnej i uzasadniających ją argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).
Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.
E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).
F. Styl tekstu ocenia się ze względu na **stosowność.**
Styl uznaje się za:

- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.
- **częściowo stosowny** dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka. Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy. Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językowa oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.
Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.
I. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

USTALENIA DOTYCZĄCE BŁĘDÓW ORTOGRAFICZNYCH W PRACACH MATURALNYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO

Komisja Dydaktyczna Rady Języka Polskiego ustaliła, że podstawą podziału błędów ortograficznych na błędy rażące i błędy drugorzędne są reguły ortograficzne. Do błędów ortograficznych rażących zaliczono:

– błędy w zakresie pisowni wyrazów z *ó-u*, *rz-ż* (w tym wyjątki od pisowni *rz* po spółgłoskach), *ch-h*;
– błędy w zakresie pisowni *nie* z różnymi częściami mowy;
– błędy pisowni zakończeń *-ji, -ii, -i*;
– błędy w pisowni wielką i małą literą (z wyjątkiem pisowni przymiotników dzierżawczych);
– błędy w zakresie pisowni cząstki *-by* z osobowymi formami czasownika;
– błędy w zapisie przedrostków *roz-*, *bez-*, *wes-*, *wz-*, *ws-*;
– błędy w pisowni nosówek (*ą, ę*) oraz połączeń *om*, *on*, *em*, *en*.

Pozostałe odstępstwa od reguł ortograficznych, w tym m.in.: pisownię wyrażeń przyimkowych, dzielenie wyrazów przy przenoszeniu do nowej linii, pisownię zakończeń *-ski*, *-cki*, *-dzki*, *-stwo*, *-wstwo*; pisownię przedrostków *z-, s-, ś-*; pisownię *-by* z pozostałymi częściami mowy postanowiono traktować jako błędy drugorzędne.

USTALENIA DOTYCZĄCE BŁĘDÓW INTERPUNKCYJNYCH W PRACACH MATURALNYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO

1. Rażące błędy interpunkcyjne:
   a) postawienie jakiegokolwiek znaku interpunkcyjnego na początku wiersza
   b) brak znaku interpunkcyjnego (głównie: kropki, wykrzyknika, pytajnika) na końcu wypowiedzenia pojedynczego lub złożonego
   c) pominięcie przecinka w wypowiedzeniu złożonym, w którym części składowe są połączone bezpośrednio (On idzie do kina, ja zostaję w domu.)
   d) pominięcie przecinka w wypowiedzeniu złożonym podrzędnie – przed spójnikiem (również z przyimkiem), zaimkiem, a także przed częścią nadrzędną (Idź tam, dokąd ci każą)
   e) pominięcie przecinka przed imiesłowem zakończonym na *-ąc, -szy*
   f) pominięcie pierwszego przecinka (lub obu) w wypowiedzeniu złożonym podrzędnie z częścią składową wplecioną (z tzw. zdaniem albo wyrażeniem wtrąconym) (Auto, które oglądał, było za drogie)
   g) w wypowiedzeniu złożonym współrzędnie – pominięcie przecinka przed spójnikami przeciwstawnymi, wynikowymi, synonimicznymi (czyli włącznymi), np. *ale, lecz, jednak, więc, dlatego, czyli, to jest, to znaczy,* a także postawienie przecinka przed spójnikami łącznymi, rozłącznymi, wyłączającymi, np. *i, oraz, albo, lub, ani, ni*. Te same przepisy obowiązują w wypowiedzeniu pojedynczym – między składnikami połączonymi spójnikami
   h) pominięcie przecinka w zdaniu złożonym porównawczym (Jest mądrzejszy, niż myślałam.)
   i) postawienie dwukropka, przecinka lub średnika po skrócie, po którym należy postawić kropkę, także po takim skrócie, po którym kropki się nie stawia
   j) brak kropki po skrócie, po którym należy ją postawić, lub postawienie kropki po skrócie, po którym jej się nie stawia

k) brak przecinka między jednorodnymi (równorzędnymi) składnikami (częściami zdania) szeregu, którego części składowe nie są połączone spójnikami, a także brak spójnika między składnikami powtórzonymi (Kupiła w sklepie mąkę, cukier i inne produkty)
l) brak dwukropka przed przytoczeniem cudzych lub własnych słów
m) brak dwukropka przy wymienianiu tytułu dzieła, nazwy, terminu, jeżeli nie są one w tekście w inny sposób wyróżnione (np. kursywą lub cudzysłowem)
n) brak myślnika (otwierającego i zamykającego), ujmującego wyrazy lub wypowiedzenia wtrącone. *Uwaga: tę samą funkcję pełnia nawiasy albo przecinki*
o) brak myślników (lub myślnika) wydzielających człony wtrącone w cytowany tekst oraz tekst odautorski w partiach dialogowych
p) brak cudzysłowu w tytułach publikacji, cytowanych wyrazach, zdaniach i wyrażeniach, jeżeli nie są one wyróżnione inaczej (np. kursywą).

2. Trzy błędy interpunkcyjne drugorzędne liczone są jako jeden błąd rażący.

INFORMACJA O ZASADACH OCENIANIA PRAC Z JĘZYKA POLSKIEGO UCZNIÓW ZE STWIERDZONYMI DYSFUNKCJAMI

W pracy maturalnej z języka polskiego autorstwa zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, nie należy uwzględniać w ocenie następujących błędów:

a) zmienionej kolejności liter w wyrazach,
b) wstawionych dodatkowo liter w wyrazie, opuszczonych lub przestawionych liter,
c) opuszczonego początku lub końca wyrazu,
d) występowania w wyrazach głosek dźwięcznych zamiast bezdźwięcznych i odwrotnie,
e) mylenia głosek „*i*” i „*j*”, głosek nosowych z końcówką fleksyjną, np.: *ę-em*, *ą-om*,
f) mylenia przedrostków z przyimkami, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wklasie, zachwilę, napewno*,
g) niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich, np.: *rosinie* zamiast *rośnie*, *skosiny* zamiast *skośny*,
h) błędnego stosowania lub niestosowania znaków interpunkcyjnych.